A. 5878.

1871

A. 5878.

Eesti-rahwa

Kalender

ehk

Täht-ramat

1871

aasta peale, pärrast

Jesuse Kristuse

sündimist.

Sel aastal on 365

päi

ead.

Pernus,

trükkitud ja müa W. Bormi jures.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
38449

Märkide selletamine.

noor ku.

täis ku.

esſimene werand.

wiimne werand.

P. Pühha. p. pääw ja pärraſt.

h. hommiko. l. lõuna.

ö. öhto ja öſe. e. enne.

Aasta aead.

Kewwade hakkab 9. Märtſil öhto kello 9, 9 min.
Sui hakkab 9. Junil p. l. kello 5, 33 min.
Süggiſe hakkab 11. Septembril h. kello 6, 46 min.
Talwe hakkab 9. Detſembril öſi kello 12, 50 min.

Jõulo ja Waſtla-päwa wahhet on 6 nädalat 4 päwa.

Дозволено цензурою.
Рига, 5. Августа 1870. г.

Eesti Rahva Muuseum
Arhiivraamatukogu
3221:1933.

Mönne ſünduſe mällestus ja arw.

	Aastad
Mailma lomiſeſt	5820
Iſſanda Jeſuſe Kriſtuſe ſündimiſeſt	1871
Tarto-linna allustamiſeſt	841
Mil riſtiuſt Lihwlandi-male tulli	680
Tallinna-linna allustamiſeſt	652
Perno-linna allustamiſeſt	616
Püſſirohho leidmiſeſt	529
Ramato trükkikunſti leidmiſeſt	431
Lutteruſe öige uſſo ülleswõtmiſeſt	354
Wannaſt katkoaiaſt	214
Toombä põllemiſeſt	187
Sureſt näljaſt Lihwlandi- ja Eeſtimaal	176
Peterburri-linna allustamiſeſt	168
Teiſeſt katkoaiaſt	161
Mil meie ma Wennerigi wallitſuſe alla ſai	161
Tarto ſure koli ehk akkademi aſſutamiſeſt	69
Mil uſi rõugid hakkati pannema	68
Kui Prantſus Musko tulli ja tedda Wennerigiſt wälja aeti	59
Eeſti-ma tallorahwa priiks laſkmiſeſt	54
Meie Keiſri herra Aleksandre ſündimiſeſt	53
Lihwlandi-ma tallorahwa priiks laſkmiſeſt	52
Ue kirriko-ſeäduſe järrel Jummalatenistus	37
Krimmi ſõa hakkatuſeſt	17
Meie armolinne Keiſer Aleksander wallitſemas	17
Mil wimane ſuur hinge-kirjotus olli	13
Wenne-ma rahwa priiks laſkmiſeſt	10

Kristuse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Rede	**Neäri-pääw.**	Aita Jummal!
2 Laup.	Abel	☾ 8, 33′ h.

Josepi pöggenemisest. Matt. 2, 13.

3 Pühhap.	P. p. Neäri p.	Pehme
4 Esmasp.	Enok	luhwt.
5 Teisip.	Set	Heitlik.
6 Kesknädd.	**3 Kunn. Pühh.**	Lumme
7 Neljap.	Rein	tuisk.
8 Rede	Erart	
9 Laup.	Kaspar	☍ 2, 8′ h.

Jesus 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.

10 Pühhap.	1. P. p. 3 K. P.	Niiske;
11 Esmasp.	Hugo	tulene
12 Teisip.	Reinolt	ja sulla.
13 Kesknädd.	Aatso	
14 Neljap.	Pällo	Annab
15 Rede	Weliks	
16 Laup.	Madli	☽ 2, 51′ p. l.

Pulmad Kana linnas. Joann. 2, 1.

17 Pühhap.	2. P. p. 3 K. P.	Tönnise p.

18 Esmasp.	Jaak	pehmed
19 Teisip.	Sara	
20 Kesknädd.	Wab. Sebast.	lund.
21 Neljap.	Nedo	
22 Rede	Wintsend	Wagga
23 Laup.	Lala	ja pilwes.

Töteggiaist winamäel. Matt. 20, 1.

24 Pühhap.	9. P. e. Kr. ü. P.	☍ 3, 38′ ö.
25 Esmasp.	Paawli ümb.	Niisked
26 Teisip.	Hans	ilmad.
27 Kesknädd.	Netta	
28 Neljap.	Karel	Külm
29 Rede	Samuel	lähhäb
30 Laup.	Ludolw	kangemaks.

Seme langeb mitmesugguse ma peale. Luk. 8, 4.

31 Pühhap.	8. P. e. Kr. ü. P.	☾ 4, 37′ ö.

1sel töuseb päike k. 8, 50 min.; lähhäb loja k. 3, 29 min.
11mal " " " 8, 33 " " " " 3, 52 "
21sel " " " 8, 12 " " " " 4, 17 "

1 Esmasp.	Pirit	Külm.
2 Teisip.	Küünla pääw	Selge
3 Kesknädd.	Hanna	taewas.
4 Neljap.	Mai	Külm
5 Rede	Agata	lähhäb
6 Laup.	Tora	

Kristuse kannatamisest. Luk. 18, 31.

7 Pühhap.	7. P. e. Kr. ü. P.	🌑 3, 25′ ö.
8 Esmasp.	Salomon	kangemaks.
9 Teisip.	Wastla pääw	Annab
10 Kesknädd.	Tuhka pääw	lund.
11 Neljap.	Rosa	Parras
12 Rede	Karolina	külm.
13 Laup.	Pegnina	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

14 Pühhap.	1. P. paastus	Selge.
15 Esmasp.	Tina	☽ 12, 15′ l.
16 Teisip.	Jula	Sulla

17 Kesknädd.	**Palwe pääw**	ja
18 Neljap.	Anton	heitlik
19 Rede	Susanna	
20 Laup.	Alon	ilm.

Kananea-ma naesest. Matt. 15, 21.

21 Pühhap.	2. P. paastus	Külm.
22 Esmasp.	Peetre pääw	
23 Teisip.	Mina	🌕 5, 16′ h.
24 Kesknädd.	Maddise pääw	Selge.
25 Neljap.	Jehwim	Külm
26 Rede	Nestor	lähhäb
27 Laup.	Klaudius	kangemaks.

Kristus aiab kurja waimo wälja. Luk. 11, 14.

28 Pühhap.	3. P. paastus	Lund.

1sel töuseb päike k. 7, 45 min.; lähhäb loja k. 4, 44 min.
11mal " " " 7, 17 " " " " 5, 11 "
21sel " " " 6, 52 " " " " 5, 33 "

1 Esmasp.	Ado	☾ 11,56′ ö.
2 Teisip.	Lowisa	
3 Kesknädd.	Kadde	Kaunis
4 Neljap.	Adrian	külm.
5 Rede	Wridrik	
6 Laup.	Kotwrid	Heitlik

Kristus sõdab 5000 meest. Joann. 6, 1.

7 Pühhap.	4. P. paastus	ilm.
8 Esmasp.	Simmo	
9 Teisip.	Pöri pääw	☽ 5, 47′ h.
10 Kesknädd.	Mik	Annab
11 Neljap.	Kaupo	lund ja
12 Rede	Kregor	
13 Laup.	Ernst	tuiskab.

Jesust wisatakse kiwwidega. Joann. 8, 46.

14 Pühhap.	5. P. paastus	Ennamiste
15 Esmasp.	Lagus	
16 Teisip.	Kaabriel	pilwes.
17 Kesknädd.	Truto	○ 8, 21′ h.

18 Neljap.	Anno	Wihmased
19 Rede	Josep	
20 Laup.	Mila	ja

Kristuse sisseseitmisest. Matt. 21, 1.

21 Pühhap.	6. P. paastus	tulesed
22 Esmasp.	Rael	
23 Teisip.	Tiits	ilmad.
24 Kesknädd.	Koort	☾ 3,59′ p. l.
25 Neljap.	**S. Neljap. Paasto M. p.**	
26 Rede	**Suur Rede.**	Wihma.
27 Laup.	Kustaw	

Kristuse üllestousmisest. Mark. 16, 1.

28 Pühhap.	**1. Üllest. P.**	Sojad
29 Esmasp.	**2. Üllest. P.**	
30 Teisip.	Aad	päwad.
31 Kesknädd.	Tetel	☾ 7, 28′ h.

Isel tõuseb päike k. 6, 25 min.; lähhäb loja k. 5, 55 min.
11mal " " " 5, 54 " " " " 6, 20 "
21sel " " " 5, 26 " " " " 6, 43 "

1 Neljap.	Karjalaſkm. p.	Sojad
2 Rede	Ingel	
3 Laup.	Werdinand	kuiwad

Kinnipandud ukſist. Joann. 20, 19.

4 Pühhap.	1. P. p. üll. P.	päwad.
5 Esmasp.	Makſim	
6 Teiſip.	Kölestin	Selge.
7 Keſknädd.	Aron	♍ 8, 40′ ő.
8 Neljap.	Maalken	
9 Rede	Laus	Tulene.
10 Laup.	Leo	Annab

Heast karjatſest. Joann. 10, 11.

11 Pühhap.	2. P. p. üll. P.	wihma.
12 Esmasp.	Julius	
13 Teiſip.	Juk	Walli
14 Keſknädd.	Künni pääw.	tuul.
15 Neljap.	Lemet	
16 Rede	Karin	Soe ja
		☽ 1, 24′ ő.

17 Laup.	Rudolw	wagga.

Üritese aia pärraſt. Joann. 16, 16.

18 Pühhap.	3. P. p. üll. P.	Wihma.
19 Esmasp.	Maia	
20 Teiſip.	Pärt	Tormine
21 Keſknädd.	Siim	ja
22 Neljap.	Kajus	ſelge.
23 Rede	Jürri pääw.	♌ 12, 7′ ő.
24 Laup.	Albert	Kennad

Kristuſe ärraminnemiſest. Joann. 16, 5.

25 Pühhap.	4. P. p. üll. P.		Markuſe p.
26 Esmasp.	Toots	9. külli nädal.	kewwadiſed
27 Teiſip.	Äddo		
28 Keſknädd.	Wabo		päwad.
29 Neljap.	Raimund		☾ 4, 1′ ő.
30 Rede	Ernſt		Willo.

1ſel töuſeb päike k. 4, 54 min.; lähhäb loja k. 7, 9 min.
11mal " " " 4, 25 " " " " 7, 33 "
21ſel " " " 3, 58 " " " " 7, 56 "

1 Laup.	Wolbri p.		Tulene.

Õigest pallumisest. Joann. 16, 23.

2 Pühhap.	5. P. p. üll. P.	8. külli nädal.	Annab
3 Esmasp.	† leidm. p.		soja
4 Teisip.	Tio		wihma.
5 Keskнädd.	Kottart		Soe
6 Neljap.	**Suur risti p.**		
7 Rede	Jetta		♍ 12, 22′ l.
8 Laup.	Laas		ilm.

Römustajast. Joann. 15, 26.

9 Pühhap.	6. P. p. üll. P.	7. külli nädal.	Saggedad
10 Esmasp.	Kert		wihma
11 Teisip.	Wiktor		saod.
12 Keskнädd.	Tidrik		Willo.
13 Neljap.	Wiitso		Tulene.
14 Rede	Kristjan		
15 Laup.	Sohwi		☽ 2, 39 p. l.

Pühhast Waimust. Joann. 14, 23.

16 Pühhap.	**1. Suiste P.**		Annab

17 Esmasp.	**2. Suiste P.**	6. külli nädal.	wihma
18 Teisip.	Erik		kange
19 Keskнädd.	Wilip		tulega.
20 Neljap.	Pil		Sige
21 Rede	Trino		
22 Laup.	Mili		♋ 8, 4′ h.

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

23 Pühhap.	3 aino Jum. P.	5. külli nädal.	soe.
24 Esmasp.	Ester		Sojad
25 Teisip.	Urbanus		
26 Keskнädd.	Eduard		ja
27 Neljap.	Peet		
28 Rede	Willem		selged
29 Laup.	Mats		☾ 2, 14′ ö.

Rikkast mehhest ja Laatsaruſest. Luk. 16, 19.

30 Pühhap.	1. P. p. 3 a. J. P.	4. k. n.	päwad.
31 Esmasp.	Nelli		

Isel töuseb päike k. 3, 42 min.; lähhäb loja k. 8, 20 min.
11mal " " " 3, 13 " " " " 8, 42 "
21sel " " " 2, 56 " " " " 9, 1 "

1 Teisip.	Ilo	4. kulli nädal.	Willo.
2 Kesknädd.	Merta		Wihma.
3 Neljap.	Liso		Heitlikud
4 Rede	Wridrika		
5 Laup.	Poniwatsius		ilmad.

Suresť öhto sõmaaiast. Luk. 14, 16.

6 Pühhap.	2.P.p.3a.J.P.	3. kulli nädal.	4, 6′ h.
7 Esmasp.	Lukretsia		Annab
8 Teisip.	Medardus		rohkeste
9 Kesknädd.	Pitkem pääw.		wihma.
10 Neljap.	Wlawius		
11 Rede	Peep		Mürristab.
12 Laup.	Aulika		Soe.

Ärrakaddunud lambast. Luk. 15, 1.

13 Pühhap.	3.P.p.3a.J.P.	2. kulli n.	Willo.
14 Esmasp.	Tetlow		12, 21′ õ.
15 Teisip.	Wiit		tuul.
16 Kesknädd.	Justina		Selge

17 Neljap.	Kristi	2. k. n.	ja
18 Rede	Homer		tulene.
19 Laup.	Tints		Selge.

Olge armolised. Luk. 6, 36.

20 Pühhap.	4.P.p.3a.J.P.	1. kulli nädal.	3, 13′ p.l.
21 Esmasp.	Rael		Annab
22 Teisip.	Tiit		
23 Kesknädd.	Aksel		mürrista-
24 Neljap.	**Jani pääw**		
25 Rede	Wio		mise
26 Laup.	Jeremias		wihma.

Rohkest kalla-sagist. Luk. 5, 1.

27 Pühhap.	5.P.p.3a.J.P.		2, 46′ p.l.
28 Esmasp.	Josua		Selge.
29 Teisip.	Peter Pauli p.		
30 Kesknädd.	Lilla		Wihma.

1sel tõuseb päike k. 2, 46 min.; lähhäb loja k. 9, 14 min.
11mal " " " 2, 43 " " " " 9, 17 "
21sel " " " 2, 54 " " " " 9, 14 "

1 Neljap.	Teobald	Kaunis
2 Rede	Heina Maria p.	
3 Laup.	Kornelius	ſoe.

Wariſeride öiguſeſt. Matt. 5, 20.

4 Pühhap.	6. P. p. 3 a. J. P.	Annab
5 Esmasp.	Anſelm	♍ 7, 4′ ℓ.
6 Teiſip.	Hektor	nattuke
7 Keſknädd.	Temetrius	ſoja
8 Neljap.	Kilian	wihma.
9 Rede	Annikas	
10 Laup.	7 wennaste p.	Willo

4000 mehhe ſöötmiſeſt. Mark. 8, 1.

11 Pühhap.	7. P. p. 3 a. J. P.	wihm.
12 Esmasp.	Hindrik	☽ 7, 28′ h.
13 Teiſip.	Marreti pääw	
14 Keſknädd.	Ponawent	Ilmoke
15 Neljap.	Apoſtl. lahk.	
16 Rede	Larrats	ſelgib
17 Laup.	Aleksius	ja

Walle-prohwetideſt. Matt. 7, 15.

18 Pühhap.	8. P. p. 3 a. J. P.	päwad
19 Esmasp.	Rabbe	♌ 10, 53′ ö.
20 Teiſip.	Elias	lähhäwad
21 Keſknädd.	Taniel	ſojemaks.
22 Neljap.	Maria Magd.	
23 Rede	Kirsti	Saggedad
24 Laup.	Kristina	mürris-

Üllekohtuſeſt maea-piddajaſt. Luk. 16, 1.

25 Pühhap.	9. P. p. 3 a. J. P.	Jakobi p.
26 Esmasp.	Anna	tamiſt.
27 Teiſip.	Marta	☾ 6, 1′ h.
28 Keſknädd.	Plato	ja
29 Neljap.	Olewi pääw	wihma.
30 Rede	Enn	
31 Laup.	Erm	Selge.

1ſel töuſeb päike k. 3, 6 min.; lähhäb loja k. 9, 3 min.
11mal " " " 3, 26 " " " " 8, 45 "
21ſel " " " 3, 47 " " " " 8, 23 "

Jerusalemma ärrarikkumisest. Luk. 19, 41.

1 Pühhap.	10. P. p. 3 a. J. P.	Annab
2 Esmasp.	Hannibal	soja.
3 Teisip.	August	
4 Kesknädd.	Mia	🌕 8, 38′ h.
5 Neljap.	Olo	wihma.
6 Rede	Eugenius	Õhtuti
7 Laup.	Tönno	selge.

Wariserist ja tölnerist. Luk. 18, 9.

8 Pühhap.	11. P. p. 3 a. J. P.	Ennamiste
9 Esmasp.	Romanus	
10 Teisip.	Lauritse pääw	tulesed
11 Kesknädd.	Olga	☽ 1, 11′ p. l.
12 Neljap.	Klara	ja
13 Rede	Madde	selged
14 Laup.	Eusebius	päwad.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

15 Pühhap.	12. P. p. 3 a. J. P. Külli Maria p.	Ilmad
16 Esmasp.	Isak	lähhäwad

17 Teisip.	Willibald	wägga
18 Kesknädd.	Leno	🌖 7, 57′ h.
19 Neljap.	Sebald	heaks
20 Rede	Pernart	ja
21 Laup.	Rut	korraliseks.

Preestrist ja Samaria-mehhest. Luk. 10, 23.

22 Pühhap.	13. P. p. 3 a. J. P.	Soe.
23 Esmasp.	Sakarias	Heitlik.
24 Teisip.	Pertli pääw	☾ 11, 46′ õ.
25 Kesknädd.	Ludwik	
26 Neljap.	Natalie	Selge.
27 Rede	Jeppart	
28 Laup.	Kusti	Wihma.

Kümnest piddalitöbbiest. Luk. 17, 11.

29 Pühhap.	14. P. p. 3 a. J. P.	Joann. h.
30 Esmasp.	Aleksander	Willud
31 Teisip.	Rebekka	ööd.

1sel tõuseb päike k. 4, 13 min.; lähhäb loja k. 7, 55 min.
11mal " " " 4, 36 " " " " 7, 27 "
21sel " " " 4, 59 " " " " 6, 58 "

1 Kesknädd.	Egidius	Saggedad
2 Neljap.	Lisa	8, 46′ ö.
3 Rede	Mango	wihma
4 Laup.	Mal	saod

Mammonast. Matt. 6, 24.

5 Pühhap.	15.P.p.3a.J.P.	ja
6 Esmasp.	Magnus	willud
7 Teisip.	Regina	
8 Kesknädd.	Maria sünd. p.	päwad.
9 Neljap.	Pruno	6, 49′ ö.
10 Rede	Lina	Soe.
11 Laup.	Pöri pääw.	Selge.

Naini-linna surnust. Luk. 17, 11.

12 Pühhap.	16.P.p.3a.J.P.	Wihma.
13 Esmasp.	Amatus	Selge
14 Teisip.	Risti üllend.	
15 Kesknädd.	Nikodemus	taewas.
16 Neljap.	Lena	7, 21′ ö.
17 Rede	Töns	Heitlik.

18 Laup.	Titus	Pilwes.

Wee-többisest. Luk. 14, 1.

19 Pühhap.	17.P.p.3a.J.P.	Willo
20 Esmasp.	Jana	
21 Teisip.	Matteuse p.	tuul.
22 Kesknädd.	Morits	Wihma.
23 Neljap.	Hosea	
24 Rede	Joann. sam.	7, 8′ ö.
25 Laup.	Kleopas	Selge.

Suremast käsjust. Matt. 22, 34.

26 Pühhap.	18.P.p.3a.J.P.	Joann. öpp.
27 Esmasp.	Adolw	Wagga.
28 Teisip.	Wentsel	
29 Kesknädd.	Mihkle pääw	Willo ja
30 Neljap.	Hironimus	pilwes.

1sel töuseb päike k. 5, 24 min.; lähhäb loja k. 6, 24 min.
11mal " " " 5, 47 " " " " 5, 56 "
21sel " " " 6, 10 " " " " 5, 27 "

1 Rede	Wolmer	Wihma.
2 Laup.	Prants	7, 56′ h.

Alwatud innimeseſt. Matt. 9, 1.

3 Pühhap.	19. P. p. 3 a. J. P.	Leikuſe P.
4 Esmasp.	Prantſiskus	Willud, heitlikud ja wihmaſed
5 Teiſip.	Amalie	
6 Keſknädd.	Wides	
7 Neljap.	Alwil	
8 Rede	Samel	
9 Laup.	Pridrik	1, 31′ ö.

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

10 Pühhap.	20. P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
11 Esmasp.	Purkart	Allaliſed niisked päwad.
12 Teiſip.	Walwrid	
13 Keſknädd.	Angelus	
14 Neljap.	Willemine	
15 Rede	Hedwig	Selge
16 Laup.	Tekla	9, 51′ h.

Kunninga-mehhe poeast. Joann. 4, 47.

17 Pühhap.	21. P. p. 3 a. J. P.	taewas.

18 Esmasp.	Luka pääw	Waggad ja kennad päwad.
19 Teiſip.	Ello	
20 Keſknädd.	Wendelin	
21 Neljap.	Urſel	
22 Rede	Kel	
23 Laup.	Sewerin	

Kawwalaſt ſullaſeſt. Matt. 18, 23.

24 Pühhap.	22. P. p. 3 a. J. P.	Lutter. P.
25 Esmasp.	Krispin	2, 32′ p. l.
26 Teiſip.	Amandus	Pilwes.
27 Keſknädd.	Kapitolin	Wagga.
28 Neljap.	Simon	Annab
29 Rede	Elts	külma
30 Laup.	Abſalon	wihma.

Kohto rahhaſt. Matt. 22, 15.

31 Pühhap.	23. P. p. 3 a. J. P.	6, 45′ ö.

1ſel töuſeb päike k. 6, 34 min.; lähhäb loja k. 4, 57 min.
11mal „ „ „ 6, 59 „ „ „ „ 4, 24 „
21ſel „ „ „ 7, 24 „ „ „ „ 4, 3 „

1 Esmasp.	Pühhade pääw	Niiske.
2 Teisip.	Hingede pääw	
3 Kesknädd.	Atko	Saeab
4 Neljap.	Otto	
5 Rede	Lotta	räitsakast.
6 Laup.	Lenard	Selge.

Jairi tütrest. Matt. 9, 18.

7 Pühhap.	24.P.p.3a.J.P.	☽ 10, 23e.l.
8 Esmasp.	Writs	Lähhäb
9 Teisip.	Teodor	külmale.
10 Kesknädd.	Martin Lutter	
11 Neljap.	Martin piiskop.	Pehmet
12 Rede	Jonas	lund.
13 Laup.	Arkadius	Selge

Hirmsast ärrakautamisest. Matt. 24, 18.

14 Pühhap.	25.P.p.3a.J.P.	taewas.
15 Esmasp.	Leopold	♍ 3, 30′ h.
16 Teisip.	Asse	Tulene.

17 Kesknädd.	Ottomar	Külm
18 Neljap.	Sokrates	
19 Rede	Liisbet	lähhäb
20 Laup.	Amos	kangemaks.

Wiimsest kohtopäwast. Matt. 25, 31.

21 Pühhap.	26.P.p.3a.J.P.	Pehme
22 Esmasp.	Pastian	☾ 8, 22′ h.
23 Teisip.	Klement	
24 Kesknädd.	Josias	ilm.
25 Neljap.	Kadrina pääw	Õse selge.
26 Rede	Konrad	
27 Laup.	Jesaias	Lund.

Kristuse sisse söitmisest. Matt. 21, 1.

28 Pühhap.	1. Kr. tull. P.	Kaunis
29 Esmasp.	Ewart	külm.
30 Teisip.	Andrese pääw	♑ 5, 38′ h.

1sel tõuseb päike k. 7, 52 min.; lähhäb loja k. 3, 26 min.
11mal " " " 8, 16 " " " " " 3, 17 "
21sel " " " 8, 37 " " " " " 2, 59 "

1 Kesknädd.	Arent	Kärre
2 Neljap.	Kandidus	
3 Rede	Kola	külm.
4 Laup.	Parbo	Pilwes.

Wiimse päwa tähtedest. Luk. 21, 25.

5 Pühhap.	2. Kr. tull. P.	Annab
6 Esmasp.	Niggula pääw	☽ 10, 18′ õ.
7 Teisip.	Maunus	
8 Kesknädd.	Maria sam. p.	lund.
9 Neljap.	Lühhem pääw	
10 Rede	Judit	Parras
11 Laup.	Woldemar	külm.

Joannes wangi tornis. Matt. 11, 2.

12 Pühhap.	3. Kr. tull. P.	Selge
13 Esmasp.	Luutsia	
14 Teisip.	Nikasius	♍ 11, 11′ õ.
15 Kesknädd.	Joanna	
16 Neljap.	Alwina	ja
17 Rede	Hinno	

18 Laup.	Kristohw	Parras

Joanneše tunnistus. Joann. 1, 19.

19 Pühhap.	4. Kr. tull. P.	külm.
20 Esmasp.	Abram	
21 Teisip.	Toma pääw	Annab
22 Kesknädd.	Peata	☾ 11, 35′ õ.
23 Neljap.	Tohwer	
24 Rede	Adam. Ewa	rohkeste
25 Laup.	**1. Jõulo P.**	lund.

Simeon ja Anna. Luk. 2, 33.

26 Pühhap.	**2. Jõulo P.**	Selged
27 Esmasp.	Ew. Joann.	
28 Teisip.	Süta laste p.	päwad.
29 Kesknädd.	Noa	♋ 4, 35′ õ.
30 Neljap.	Tawet	
31 Rede	Silwester	Tuiskab.

1sel töuseb päike k. 8, 53 min.; lähhäb loja k. 2, 56 min.
11mal „ „ „ 9, 1 „ „ „ „ 2, 58 „
21sel „ „ „ 8, 52 „ „ „ „ 3, 1 „

Päwa- ja ku-warjutamised.

Sel aasta on kaks päwa- ja üks ku-warjutamine, kelleſt üksi meie maal nähtaw ei olle.

Krono-pühhad,

mis ue kirriko seäduse järrele ka Ma kirrikuttes tullewad piddada.

1. Küünla-ku 19. päwal. Meie ſure Keisre Herra Aleksander Nikolajewitſi wallitſuſe hakkatuſe pääw.
2. Küünla-ku 26. päwal. Tſeſarewitſi Suurwürſt aujärje pärria Aleksander Aleksandrowitſhi ſündimiſe pääw.
3. Jürri-ku 17. päwal. Meie ſure Keisre Herra ja keige Wenne- rigi wallitſeja Aleksander Nikolajewitſi ſündimiſe pääw.
4. Heina-ku 22. päwal. Meie ſure Keisre Proua Maria Aleksandrowna ja Tſeſarewna Suurwürſtina Maria Weodorowna nimme pääw.
5. Heina-ku 27. päwal. Meie ſure Keisri Proua Maria Aleksandrowna ſündimiſe pääw.
6. Leikuſe-ku 26. päwal. Meie ſure Keisre Herra ja temma Abbikaſa kronimiſe pääw.
7. Leikuſe-ku 30. päwal. Meie ſure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitſhi ja ka Suurwürſt ja aujärje pärria Aleksander Aleksandrowitſhi nimme p.
8. Nowembri-ku 14. päwal. Tſeſarewna Suurwürſtina Maria Weodorowna ſündimiſe pääw.

Neidſinnatſid krono-pühhi petakſe nenda kui Paasto jutluſe päiwi.

Üllemawallitſeja ſuggufelts.

Aleksander II. keige Wenne-rigi wallitſeja ja Keiſer, ja ka Pola-ma Kunningas j. n. e., ſündinud 17. Aprillil 1818.

Maria Aleksandrowna, Keisri Proua, ſündinud 27. Julil 1824.

Nende lapſed: 1) Tſeſarewits, Suurwürſt ja Aujärje pärria Aleksander Aleksandrowits; ſünd. 26. Webruaril 1845. Temma Proua Tſeſarewna Suurwürstina Maria Weodorowna; ſünd. 14. Nowembril 1847. Nende poeg: Nikolai Aleksandrowits, ſünd. 6. Mail 1868. 2) Suurwürſt Wladimir Aleksandrowits; ſünd. 10. Aprillil 1847. 3) Suurwürſt Aleksei Aleksandrowits; ſündinud 2. Januaril 1850. 4) Suurwürſti Printſes Maria Aleksandrowna; ſünd. 5. Oktobril 1853. 5) Suurwürſt Sergei Aleksandrowits; ſündinud 29. Aprillil 1857. 6) Suurwürſt Paul Aleksandrowits; ſünd. 21. Septembril 1860.

Keisri wennad:

1) Suurwürſt Konſtantin Nikolajewits; ſünd. 9. Septembril 1827.

Temma proua Aleksandra Joſepowna; ſünd. 8. Julil 1830.

Nende lapsed: 1) Nikolai Konstantinowits; sünd. 2. Webruaril 1850. 2) Olga Konstantinowna; Kreka kunninga Georg I. proua; sünd. 22. Augustil 1851. 3) Wera Konstantinowna; sünd. 4. Webruaril 1854. 4) Konstantin Konstantinowits; sünd. 10. Augustil 1858. 5) Dmitri Konstantinowits; sündinud 1. Junil 1860. 6) Wjatsheslaw Konstantinowits; sünd. 1. Julil 1862.

2) Suurwürst Nikolai Nikolajewits; sünd. 27. Julil 1831.

Temma proua: Aleksandra Petrowna; sünd. 21. Mail 1838.

Nende lapsed: 1) Nikolai Nikolajewits; sünd. 6. Nowembril 1856. 2) Peter Nikolajewits; sünd. 10. Januaril 1864.

3) Suurwürst Mihail Nikolajewits; sünd. 13. Oktobril 1832.

Temma proua Olga Weodorowna; sündinud 8. Septembril 1839.

Nende lapsed: 1) Nikolai Mihailowits; sünd. 14. Aprillil 1859. 2) Anastasia Mihailowna; sündin. 16. Julil 1860. 3) Mihael Mihailowits; sünd. 4. Oktobril 1861. 4) Georgi Mihailowits; sünd. 11. Augustil 1863. 5) Aleksander Mihailowits, sündinud 1. Aprillil 1866. 6) Sergei Mihailowitsh, sünd. 26. Sept. 1869.

Keisri öed:

1) Suurwürsti Printses Maria Nikolajewna, Leihtenbergi Printsi Maksimiliani leskproua; sünd. 6. Augustil 1819.

Temma lapsed: 1) Maria Maksimilianowna; sünd. 4. Oktobril 1841. 2) Nikolai Maksimilianowits; sünd. 23. Julil 1843. 3) Eugenia Maksimilianowna; sündin. 20. Märtsil 1845. 4) Eugen Maksimilianowits; sünd. 27. Januaril 1847. 5) Sergei Maksimilianowits; sündin. 8. Detsembril 1849. 6) Georg Maksimilianowits; sünd. 17. Webruaril 1852.

2) Suurwürsti Printses Olga Nikolajewna, Würtembergi Kunninga Karel Wridrik Aleksandre proua; sünd. 30. Augustil 1822.

Helena Pawlowna, Würtembergi Printses, Suurwürst Mihail Pawlowitsi leskproua; sündinud 28. Detsembril 1806.

Temma tüttar: Katarina Mihailowna, Meklenburgi-Strelitsi Hertsogi Georg August Ernst Adolw Karl Ludwiki proua; sündinud 16. Augustil 1827.

Teadaandmine,

mil ramato-postid tullewad ja lähhäwad.

Igga kesknäddala ja laupäwal tullewad postid ja towad ramatuid iggast Ma jaust ja lähhäwad ka neil sammal päiwil jälle ärra. Ka tulleb kerge post igga esmaspäwa ja redi hommikul.

Rahha kirjad, pakkid ja muud hinna wäärilised asjad, mis ülle Wolmari, Riga, Peterburgi, Wenne-, Some-, Pola- ja wäljamale lähhäwad, wõetakse igga kesknäddala ja laupääw hommiko kello 9ast kunni kello 12ni wasto ja kõik muud kirjad neilsammal päiwil kello 9 kunni kello kolmeni.

Rahha kirjad, pakkid ja muud hinna wäärilised asjad, mis ülle Tallinna ja Kurressare, linna lähhäwad, wõetakse igga kesknäddala ja laupäwal kello 9 — 2 wasto ja muud kirjad neilsammal päiwil kello ühhekşast kunni kello kueni; ja Tallinnasse ka weel pühhapäwa õhtul kello wiest kunni seitsmeni.

Ramatud, mis kõige Wennemale lähhäwad, makswad 10 koppikad hõbbedad lodi pealt.

Lada päiwe näitus.

Neäri-ku,

7mal Orgital, 2 päwa, Tartus, 3 näddalat ja Wõrrus linna laat. 7. Heinaste linna laat 2 p. 10. Haapsalus, 2 p. 17. Kollowerres, Länemaal, 2 p. 20. Wõrro linnas. 25. Pernus, hooste ja linna laat, 3 p. ja Wolmaris linna laat. 26. Keblaste-mõiş., linna laat, 2 p. 27. Rakwerre-linn., 2 p. Raplas, 3. Redel pärraşt Neäri p.

Küünla-ku,

2şel Paldiskis, ja Wõrrus. Walkas ja Willandis, şakşa laat, mollemad 8 p. 4. Tartus, linna laat. 6. Narwas, 4 p. ja Paides. 8. Walkas linna laat. 12. Kurressare-linnas, şakşa laat, 10 p. Lihholas, esmaspäwal enne Wastlap. 15. Willandis linna laat; Rigas hobbuste laat, ja Wõnnus linna laat. Audrus, Rede enne Wastlap. Willandis, näddal pärraşt Suurt Neljapäwa. 22. Wõrrus şakşa laat 8 päwa. 27. Lemşis linna laat.

Paasto-ku,

Keila kirriko jures esmaspääw pärraşt 3. pühha paastus, 2 p. Palmşi mõişas, Tallinna maal, pääw pärraşt lihhawõtte pühhi.

Jürri-ku,

10. ja 11. Wõrro linnas kauba laat. 23. Annijõe-mõiş. Harjo Jani kihh. 25. Wanna Sakkenhowi-mõişas.

Lehhe-ku,

9mal Rähbinas.

Jani-ku,

11mal Wõnno-linnas, 7 p. 16. Rakwerre-linn., 2 p. 20. Rigas, 3 nädd. Tallinnas, saksa laat, 2 nädd., Paides, ja Palmsi mõisas, Tallinna maal 3 p. 20. Wõrro-linnas. 22. Willandi-linn. 2 p. 26. Tarwaste mõis. 27. Tallinnas ja Walkas. 29. Tartus.

Heina-ku,

2sel Pernus, ja Karksi-mõisas 20. Pernus, saksa laat, 3 nädd., ja Rigas, willa laat, 3 p. 26. Wolmris.

Leikusse-ku,

7mal Wõrro linnas. 10mal Lemsi-linnas, Moisekaste-mois. Wõrro-maal, ja Walga-linnas. 15. Helme-mõis. 24. Kosse- ja Rosi-mõis., Wirro-maal. 27. Ue-mõisas, Willandi-maal. 28. Killingi-mõisas. 30. Kaantso-mõisas.

Mihkle-ku,

2sel Abja-, Tammiste- ja Torke mõis. Saremaal. 4. Rähbina-mõisas. 6. Takeperri-mõisas, Helme kihh. 8. Rõuge mõisas ja Tarto linnas. 9. Adseli-, Kastna- ja Purtniko-mõis. 10. Mõnniste-, Patkülla- ja Oldre-mõis. Paide-linn. Wannas Sallatsis ja Muhhumaal, Sures mõisas. 13. Põrawerre-mõis. 14. Antso-mõis., Ue-mõis. ja Haapsalo-linn. 15. Kurressare- ja Põltsama-linnas, Koorte- ja Sallatsi-mõis. 17. Kirrepil, Tartomaal. 18. Audro-mõis. 20. Wändra-mõis. ja Narwa linnas. 21. Paldiskis, Senno-mõis. ja Wolmeri-linnas. 22. Palmsi mõisas, Tallinna maal. 24. Jõhwis, Lihhola-, Willandi- ja Wõrro-linnas. 26. Tallinnas, ja Kurressare linnas. 29 Mihkli kirriko jures; Keblaste- ja Keila-mõis. Walga-, Rakwerre-, Tarto- ja Wastse-linnas. Pernus, esmasp. ja teisip. enne Mihkli p. Jõelehtmes, Harjomaal nãddal pärrast Mihklit. Raplas, 1. redel pärr. Mihklit.

Wina-ku,

1sel Hainaste mõisas 2 p. ja Kaarma Suresmõisas. 2. Waste-mõis. 4. Kollowerres. 5.

Rääbinas ja Awwinurmes, Lohhuso küla jures, 2 p. 6. Tarwaste-möis. 7. Wõrrus linna laat. 9. Lemsi-linn. ja Tali wabrikus. 10. Käo-möis. 11. Wanna Sakkenhowi-möisas. 13. Allatskiwwi möisa. 15. Lustiwerre- ja Weski-möis. 16. Wõnno-linnas. 18. Sindi möisas. 19. Kullina möisas, Tallinna maal. 20. Wändra, Rausa möisas. 23. Wolmeri-linnas.

Talwe-ku,

1sel Tartus, linna laat. 5. Paides, linna laat, 2 p. 10. Mustwe-küllas, ja Wõrrolinnas. 15. Wiggalas, Lánemaal, linna laat, 2 p. ja Woltweti-möis. 20. Walgalinnas linna laat. 25. Willandis ja Wolmaris linna laat.

Jõulo-ku,

5mal Põrawerres, linna laat. 5. Rääbinas. 10. Paides ja Wõnnus, linna laat. Märjamal, 3. Kristusse tullemisse pühh. Pernus, esmaspä ja teisipä enne Jõulo. 27. Walkas.

Ue aasta laul.

Wisil: Oh Jesus üllem abbimees.

Aeg aastad aastalt möda wiib
Ja ued toob ta jälle,
Mis algmiseſt jo nenda käib:
Suur tänno sago Sulle,
Oh Ma ja Taewa teggia!
Ja kõikis ette-näggia,
Mis meile kasſuks tulleb.

Siis mõtle innimene teal,
Mis sinno silmad näwad:
Uus aasta on nüüd jälle seal
Ja temma kuud ja päwad
Need towad toito maast ja weest.
Kes ennast hoiab patto eest,
Saab Loja helduſt maitsma.

Kui õhkab mõnni silma-wees,
Kell' murre, waew ja wallo,

Siis wõtta ue aasta sees
Nüüd kergita ta ello:
Sa olled ainus abbimees
Ni rõmo, kui ka hädda sees
Oh Issand Loja Jummal!

Kus on weel mõnned rummalad
Kes usk'wad tühja mahti
Ja tenib wõerad jummalad,
Te selle silmad lahti
Et temma Sinno heldust nääb,
Mis iggaweste seisma jääb,
So sarnast teist ei olle!

Üks innime, kes lihhast, luust,
Ei peaks mitte sõma
Nüüd ennam ärrakeeltud puust,
Waid wasto rinda lõma
Ja hüüdma: „Issand hallasta!
„Ja tühjast tembust puhhasta,
„Et so peal üksnes lodan!“

So heldust, helde Jummal! ma
Kül ollen laialt näinud,
Mis hädda päiwil olled Sa,
So rahwale siin teinud,
Kes tännamataks siisk jäid
Ka siis, kui helde aasta töid,
Weel rahhul keik ei olnud!

Oh armas Jesus hallasta
Weel siisk meie peale,
Et uel aastal rõmuga
Siin kuleme so heäle,
Mis seisab lahti meie ees
So kalli pühha sõnna sees,
Kül ühheks aastaks teise.

Sa meie puduk ärra tead
Ning olled rohkest annud
Ni waimule, kui ihhul' head,
Kui põld sai wilja kannud:
Ka järwes, jões ja merre wees,
Kus kalla ellab, siggib sees,
Meil' rohkest toiduks annud.

Oh kule rahwa palwe heält,
Sa armas ello Loja!

Nüüd jälle omma järje peält
Sa ue aasta toja
Lasſ' loma karjad ſiggida
Ja pöllud, wäljad önnista
Ja anna rahho ello.

Lasſ' üllemad ja allamad
So heldet armo maitsta
Ja wötta neid, kes ellawad
Keig' kurja eeſt nüüd kaitsta
Ja keela warguſt, walle-keelt
Ja anna keigil waggat meelt
So pühha nimme pärraſt!

Siis leſſed, waeſed, lapſed ka,
Suurt armo Ma peal leidwad
Ja ſawad abbi ruttuga,
Kui ſinno pole hoidwad:
Ni, kui Sa ue aasta tood
Ni Sinna heldet ſüddant lood,
Mis tahtwad head tehha.

Oh Jummal! aita armuſt nüüd
Ja kule meie palwed
Ja unnusta keik wannad ſüüd,
So käed on ikka helded
Neid önnistama iggaweſt,
Kes palluwad Sind ſüddameſt,
Sell' kallil uel aastal!

Mesſilaste perreheitmiſeſt.

Möda läinud aastal (1870) Mai ku 26. päwaſt ſadik, kui linnud heitma hakkaſid, tullid emmad perrega ühtlaſe wälja, heitſid oksa ehk läkſid ka ühhe wanna märitud pu ſisſe ja jäid paigale.

Teiſed perred mängiſid paljo ja nende emmad ei tulnud mitte heaste wälja. Mönned puud heitſid jubba 8 päwa pärraſt; agga ei jännd kohhe paigale. Kui teine perre wälja tulli, ſiis ſeggiſid kaua üllewel tules, kunni wäsſiſid ja wimaks oksa heitſid, kuſt neid tühja pu ſisſe pandi. Et agga emma nende ſeas ei olnud, ſiis ei jänud nemmad paigale, waid läkſid wanna pu peale taggaſi, kus emma jubba enne olli ees läinud.

Mõnni teiseperre emma ei tahha ommast emma puust lahkuda, waid jookseb ikka koeo emma jure nago mõnni ellitud norik, kes omma noort meest ei armasta; agga sesuggune on jubba teist enne armastanud ja ei olle siis ka suresť wäärt, et ikka emma jure kaebama lähhäb. Kes siis tahhab tähhele panna, se woib siisti abbi leida. Hakkab teine perre wälja tullema, siis wõtta ükš õlle-klaas pahhema kätte ja anne-tiiw parrema kätte ja wahhi terrawaste wanna pu ees, siis saad sa nähha, kui emma wälja tulleb ja pühhi tassakeste klasi sisse ja panne arw rie ülle, et ta ummase ei jä, tulle pu eest ärra ja wata, kuhhu pole teised heitwad. On perre jubba hakkanud oksa heitma, siis purtsu ommast suust õllut nende peale, et need ennam lendo ei sa, siis heidab teine perre nende jure, purtsa weel õllut peale ja leika oksa ots mahha, panne oksaga alt lugist oksa ots sisse, siis hakkawad kohhe pu sisse jooksma. On keik jubba suremast pu sees, siis lasse se wässinud emma nende jure — sest emma wässitab ennast klasi sees ärra, et tal ennam lusti ei olle, emma jure jooksta! — kül ta siis paigale jääb.

Heidab üks perre ühhe põesa sisse, ehk jämmeda pu ümber, ehk aea sisse, siis peab se pu, kus sisse nemmad peawad pandud sama, külma weega märjaks kastetama ja suggo mee ja ormi ehk pojo-rohtudega seest ülle nühhitama, et kenna hais pu sees saab ollema. On pu walmis, siis peab sedda ni liggi kui woimalik, lindude liggi pannema, agga ikka tule peale, et hais nende kätte tulleb ja kui siis woimalik on, peab katsuma esmalt lussikaga mõnni kümmekond linda pu sisse panna ehk ühhe oksa tassakeste ärra leikama ja linnud sellega messipu sisse pannema, siis jookswad teised ka järrele. Waljust ei woi nendega ümber käia, sest et emma kergeste woib wigga sada ja siis on perre raiskus. Kitsast kohhast ei tahha nemmad ni rutto wälja tulla, sellepärrast ei pea aega pitkaks pannema, kui se ka kauem turib, et keik on pu sisse läinud.

Kui emma jubba pu sees on, mis mitte igga kord nähha ei olle, siis tunnukse sedda

seſt, et kui teiſed åkkiste kihhides hakkawad pu ſiſſe minnema, ſiis on emma ſeal. On nůůd linnud ſiſſe láinud ja mõnni kůmmekond weel ſiin ja ſeal náhha, ſiis woib puud árra wõtta ja ſenna liggi, tule peale půsti panna, kůl need wimikud iſſe teiſte jure láhhåwad, lugid pantakſe kinni ja pu kantakſe omma kohta, kus ta peab paigale jåma, ſiis hakkawad kohhe tõle.

Se ei olle hea, kuida mõnned tewad, et nore pu õhtuni ſeal laſſeb ſeista, kus perre ſiſſe pandi ja esmalt õhto árra wiakſe, ſiis on nemmad teiſe ja kolmanda påwa rahhutuwad ja wiitwad paljo omma aega árra, muud kaſſo ei tulle ſeſt õhtuſeſt wiimaſt.

Weiste punnaſeſt tõbbeſt.

Mõda láinud aastal olli mõnnes kohtas punnane tõbbi likumas, mis ka paljo lomi árra raiskas.

Kõigil ei tulnnd ſe tõbbi úhhe ja ſelleſamma ma peal. Ka on ſe ammo teada, et ſe weis, mis måggiſe ehk kõwwa ranna ma peal on kaswatud, et kui ſe pehme leppa ma peale wiakſe, temma ſeal kergeste punnaſt tõbbe ſaab, ma usſun nende noorde leppapu wõsſadeſt, mis lomad hea melega ſõwad. Loom jåeb haigeks, ei ſõ egga ei måletſe ennam ja kui mitte kohhe abbi ei olle, ſiis loom ka pea lõppeb.

Ma ollen ſedda tåhhele pannud, et kui lehm haigeks jåáb, werd lůpſab ehk kusſeb, ſiis ei aita muud, kui wanna lihha ſoolwet úlles keta ja korter hawalt ſiſſe anda. On ka parrem, kui werreurma rohto hulkas on, ſiis annab ſaggedaste járrele. Surma wasto ei tea kůl kegi rohto; ommeti on õppetud arstid targemad ja hoidwad mitto loma enne aega ſurremaſt. Kaks loma någgin omma liggidal ſurrewad, kellel mõllematel werri lábbi kåis, ja mõllemad úhte wiſi werd lůpſid.

Kui esſimene ſurnud olli ja ſai lahti leigatud, ſiis ei olnud ſeal muud wigga náhha,

kui et põiekaela ümber õiete paljo pisſukeſed lihha-uſſid immeſid, mis loma ärrawõtſid.

Kui teine ſurri ja ſai lahti leigatud, ſelle ſaddakordne olli põllema läinud, et ſe kuiw ja kõwwa olli, kui pargitud ja kuiwatud nahk, mis toito ennam ei woinud ärra ſeeda.

Esſimene olleks piddand õlli ſisſe ſama ja teine ülge ehk küünla raswa; agga kes woib wäljapoolt läbbi nähha, mis ja kus kohtas lomal wigga on? Ma uſſun, et õppetud arſtki ſedda ei tea! weel wähhem meie ſuggune. Keik on õnne peale, mis Jummal meile tahhab anda ehk ka — wõtta, ſe on ſe keige ſelgem arro; ſihhelmiſe haiguſe poleſt. On loom ennaſt hawanud ja temma nahk lahti on, ſiis on põlletud maarjaje-tuhk ja innimeſe kuſſi, ni hästi weiste kui hobbuste hawadele head ja parrandab õige rutto.

Ka üks Muſchat pähkel, penikeſeks tõugatud, on hea ſelle lehmale ſisſe anda, mis werd lüpſab.

Kui perre eit ja perremees
On loma pärraſt murre ſees,
Siis igga wiſi katſuwad
Ja hoolſaſt abbi otſiwad,
Et temma jälle terweks jääks
Ja nende ſüdda rõmo nääks. —
Se moista on jo enneſeſt
Ei holi wõeras perre ſeſt
Waid mõtlewad: „Se tühhine
Ei pudo nüüd jo minnuſe
Kas ellago ehk ſurgo ta,
Ma teid ei teni palgata!“ —
Oh armas eit, ſiis loda ſa,
Et ſe ſind wõttab aidata,
Kes ilma peal' keik lomad loob,
Kül Se ſind aitab, ue toob.

Wiljapude ärrakülmetamiſeſt talwe aeal.

Wiljapude armaſtajad on ſaggedaſte murres, kui kewwade näggewad, et keik õrnema wiljapu minnewa aaſtaſed wõſſad ehk kaſſud, ärra on külmanud ja paljad kuiwad raad weel püſti ſeiſwad.

Ka metsade sees name mõnni kord leppa ja pähklepu wõsad kuiwaks külmetanud ollewad. Ommeti ei olle külm sedda mitte teinud, waid päwa paistus.

Need puud, mis rohho aedas kaswawad, neist same keige selgemine arro. Kui meil Nowembri, Jõulo ja Nâri kuus 10 ehk 20 kradi külma on, siis külmetab pu kül kondiks; agga kui päike peale ei paista, siis tulleb werri jälle pu sisse, kui ilm ka pehmeks lähhäb, olgo se ka keige õrnem pu suggo.

On meil Küünla ja Paasto kuul 5 ehk 6, ehk mõnni kord agga 2 kradi külma, kus pu-käsud ärrakülmawad ja tulleb hommiko warra äkkiste soe päwa paiste pude peale, et järsko ülles sullawad, siis on nad surnud.

Se pu jälle, mis ühhe maea ehk kõrge aea warjus seisab, kus hommikune päike peale ei paista, selle oksukesed jäwad terweks ja ei külma egga kuiwa ial ärra.

Sedda name ka kewwade kartuhwli wardest ja kaapsta taimedest, kui õ-külmad alles käiwad. On õ-külm neid walgeks ja kõwwaks külmetanud ja tulleb hommiko soe päike äkkiste nende peale, siis sullawad ülles ja jäwad mustaks. Kes agga enne päwa tõusmist ommad kartuhwli warred ja taimed külma weega ülle kastab, siis ei jä nemmad mitte mustaks, waid wessi weab külma wälja Nendasamma on ka luggo wiljapu-wõsudega. Kes neid jõuaks iggal hommikul külma weega ülle kasta, kui nõdrem ehk kangem õ-külm on olnud, selle pudel ei külmaks mitte ühte wõsukest ärra.

Minno ommas aedas on mõnned õrnemad suggo wilja puud ja nende seas ka üks õunapu (Granatapfel) mis issegi ees Saksamaal ei kaswa, waid temma pärris koddo on Hispaniama. Sedda semet sain ma ühhe kranat õuna (Granatapfel) seest ja sedda õuna ühhe hukka lâinud laewa pealt.

Nenda on mul jälle üks pähklepu (Wallnuß), mis ka heaste kaswab ja jubba Kuramaal ka peab kaswama; agga siin meie maal ei tahha kaswada, sest et külm, ehk päike temma õrnemad kassud ärra kuiwatab, ja siis suurt hoolt tahhab.

Kûl kaswaks siin meie maal weel mõnda penemad suggo wiljapuud; agga ühhel ei olle sedda tahtmist ja teisel ei olle jõudo ja kolmandamal ei olle sedda mõistust, ja nenda jääb ni mõnda teggemata ja järrele katsumata.

Kûl tehhaks mõnda iggal aeal
Ni sojal kui ka kûlmal maal,
Kas meie siis keik teame,
Ehk keigist luggu peame,
On arwamata wahhe teal,
Siin sure laia ilma peal.

Ussi hammustamisest sui ja talwe aeal.

Sedda juhtub saggedaste, et ussid sui aeal lomadele pahha teggewad ja neid hammustawad siis, kui lomad wägga nende liggi tullewad ehk koggoni peale astuwad. Koera wisil ei jookse nemmad ühhegi loma peale.

Poom-õlli ja kange wenne tubbakas on kõige parremad ussi hammastamise wasto, mis meil kõige liggimalt ja oddawamalt kätte sada on. Kui õlliga saab måritud ja tubbaka leht peale pandud, siis annab pais järrele.

Ka juhtub sedda, et ussid talwe aeal lomadele pahha teggewad, mis ma mitto korda ollen juhtunud näggema.

Nisuggune olli kûûnla ku 14. påwal 1868. Heinad todi soost kojo ja pandi lammaste lauda peale. Õhto anti lammastele neist heidest ja kõik lambad ollid terwed ja sõid neist ahneste. Hommiko låks perrenaene jälle heino andma ja leidis, et üks lammas kõhho alt ja ka uddar, sure paiso sees olli ja uddara nahha sees kaks pisukest, kui naaskli auko. Perrenaene tulli minno jure ja kaebas omma hädda. Ma mõistsin kohhe, et se ussi tõ olli ja andsin nõu sedda hammastud kohta poomõlliga mårida ja wenne tubbakast paiso peale panna. Kui naene nenda olli teinud, olli pais järrele annud ja lammas sai kolmandamal påwal terweks, agga ussi ennast ei olnud mitte nähha. Nenda on minno ello aeal ja

nähtawal, ussid talwel heinade sees koeo todud ja lomadele pahha teinud.

Selle asja parremaks selletusseks, tahhan ma armsa luggejatele ühte tõeste sündinud luggo ülles panna:

Mees olli süggisel metsas puid raiunud, oksad ja laastud ja purrud hunniko pannud ja jämmedad puud hunniko otsa. Talwel, kui neid ärra tõi, leidis alt purrude seest ussi, sirge ja kõwwaks külmanud, kui üks kep. Nalja pärrast tõi mees ussi koeo ja püstis ahjo otsa kohta ülles soja, katseks mis temmast piddi sama. Se ei turinud kaua, kui ülles sullas ja ka kohhe ellama hakkas, kus temmale agga surma tehti.

Ma pannen sedda agga sellepärrast ülles, et teadmata innimesed teadwad ennast hoida ja ette wadata. Ka innimese ihho peale aitab poom-õlli ja wenne tubbakas, kui us on hammastanud.

Tamme pu ihhokoor ja lehhed on ka head, ussi hammastud hawa peale panna.

Us ei lähha ial tamme pu alla, egga ei seisa temma liggi, nenda ka teised kihwtised lomad.

On us innimest hammustanud, siis peab ta ennast hoidma, et kui ta sedda kohta katsub ehk muljub ja pärrast selle käega palge ehk su jure pudub, siis paistetab temma teggomood kohhe hirmsaste ülles, ja woib ka surma sada. Hilja aea eest näggin ühte 14aastast tüttarlast selle lähbi surrewad.

Oh innimene hoia sa,
Siis aitab Jummal hoida ka
Ja hoiab sind ka tulest, weest
Ja ussi hirmsa kihwti eest,
Mis, kui ei wata ette sa,
Sind kergeste woib surmata!
Sest kõige armsam ilma peal,
On innimese ello teal,
Mis igga hing kül ärra teab
Ja kullast kallimaks ka peab. —

Igga hingel, mis ma peal ligub,
Tules lennab ehk oksas kigub,
Roomab maas ehk ellab wees,

On se mõtte ihho sees,
Mis ta wägga selgest teab,
Et ta ello armsaks peab.
Issegi ka hunt ja karro,
Teab sedda selget arro,
Et ei tahha surra ta,
Waid weel tahhab ellada.

Laste suitsetamisest.

Mitmes kohtas rahwa seas, on weel se pahha paggana usso wiis et, kui Jummal ühhe emmale noortsuggo annud, ja olgo selle lapsel kül terwed ihholiikmed ja kui temma korra karjatab, ehk kõhho näppitamist tunneb ja paljo karjub, ehk kui laps ennast ligutab, silmi keerab ja sirrutab, sedda mõda, kuida temma tuggewus on, sest temmal on jo hing sees, ja kõik mis ellab, se ligutab ennast, ja iggaüks omma jõudo mõda. Tulleb nüüd mõnni naabri eit last waatma, siis on nende seas ka neid, kes kohhe ärra näggewad, et lapsel wigga jures on. Pärriwad ka järrele, mis loma emma ehk issa, lapse kandmise aeal näinud; mõnnel on ka jubba se hea tundminne ehk pettuse willund wiis, et kohhe ütleb, mis wigga lapsel on: Kas ussi-wigga, kanna-wigga, koera-wigga, kassi-wigga, hundiwigga, karro-wigga, rebbase- ja jännese-wigga ja Jummal teab mis wiggad need kõik on ehk kes sudab neid nimmetada. Agga se on selge, et sedda wigga, mis nisuggune pettis ütleb, se wigga peab lapsel ka ollema, ja selle karwade ehk luidega peab laps ka suitsetud sama. On se paggana tõ tehtud, siis ütlewad wannemad ja wõerad, et laps parremaks sanud ja temmal jälle innimese näggo jures on; et ta kül ühte ja seddasamma modi on, kui ta ilma tulli.

Mõttelge nüüd, armsad emmad! et need innimessed kes nisuggust asja räkiwad ja suitsetamise nõu andwad, et need kõige sandimad innimesed ma-ilma peal on, kellel muud ei olle ota, kui põrgo-tuld! sest nenda on põrgo tembud. Mõttelge, oh emmad! Kui Jummal

lapse emma ihho sisse loob, tedda seal hoiab ja terwelt lasseb ilmale tulla, kas siis üks wanna naene tedda peab ülle polerima ja Jummala tööd ueste ülle sillima ja kohhendama?

Kas suitso aur ka head teeb, ehk middagi aitab? Kedda on suits söötnud, ehk jootnud, kelle ihho liikmed on ta terweks teinud? agga suits on mönne silmad rikkunud, tuhmiks ja pimmedaks teinud; agga muud ihho ja hinge kasso ei te suits mitte, waid on ebbausk ja wöera jummala tenistus!

Kui se önnetus juhtub, et laps wiggane, ehk pimme ilmale tulleb, kas on mönni wanna naene suitsuga silmad ja puduwad liikmed woinud külge panna? Ma ei usso weel mitte, ni kaua, kui ilm seisab; ja ma lodan, et se paljo aega wöttab, mil meie wannad morid ni kaugele sawad.

Kas suitso-aur siis terweks teeb
So lapsed, armas Jummal!
Ma usfun, kui köik werri keeb,
Köik jääks ja olleks rummal;
So sönna selge walgus se
On meie ainus taewa te,
Mis kestab iggaweste!

Preisi söamehhe arm.

Heina-ku 8. päwal 1866, kui Preisi wäggi Pömimaal suurt lahhingit olli wöitnud, kus paljo mehhepoegi maggama pandi ja pärrast lahhingit moona worid mitte ni kohhe senna ei jöudnud, kui tarwis olli, siis sadeti üks hulk söamehhi ümberkaudo moona otsima. Et rahwas agga külladest ja perredest, köige lomade ja warraga, ülles mäggede peale olli ärrapöggenenud, ei leidnud need wälja sadetud mehhed mitte middagit. Nelli pennikoormad maad, söa platsist, tullid toido otsiad ühhe metsa wahhe jure, kellel ka ühtegi ei olnud; agga se juhhatas neid metsa tahha, ühte sure küllase, kust nemmad leiba ja lihha said.

Üks neist soldatitest tulli ühhe waese inni-

meſe maeaſſe, weel leiba otſima ja kui ſiſſe aſtus, nâggi noort naesterahwaſt, omma laſtega pôlweli maas Jummalat palluwad ja kulis weel need ſônnad: „Helde hallastaja Jummal, ârra lasſe minno lapſi mitte nâlga ſurra ja ſada omma ingli lâbbi, immelikul wiſil meile toito!“ Kui ſoldat tuppa aſtus ja naene kôbbinat kulis, ehmatas temma wâgga ârra ja arwas et nûûd ſurm piddi kâtte tullema. Sedda hâdda palwet kulis agga ſoldat, pôris kohhe ümber, lâks wankre jure, tôi ſealt kaks terwet leiba ja hea tûk lihha ja andis ſedda ſelle naeſele, kes nûûd ſûddameſt, kuma ſilma weega Jummalat ja ſedda ſôameeſt tânnas.

Sedda luggo kirjutas ſe ſoldat omma naeſele koeo ja ütles: „Ma uſſun wiſſiſte, et Jummal ſelle waeſe naeſe palwed on kuulnud ja wôttab ka teie palwed koddo kuulda, mis teie minno pârraſt Temma pole lâkkitate. Seſt kuſt ſôdda lâbbi kâib, ſeal on ikka otſata ſuur hâdda ja nâlg!“

Wadake, nored mehhed, kes teie krono teniſtuſſe aſtute, môttelge ſelle peale, mis ſe mees teggi ja ârge olge armutumad waeſte hâddaliſte wasto, ſiis peâſtab Jummal ka teid ſurmaſt ja hukkatuſeſt. Hooplik meel ſadab wallo ja ſurma!

Nenda on Preiſima ſoldatid mitmega teinud. Mônni ſoldat, kellele wina anti, jôi puddeliſt, panni puddeli laua peale ja piſtis kuldrahha puddeli alla, ja lâks omma teed. Jâlle teiſed jaggaſid omma krono leiba nâlgind waeſte laſtele ja jâtſid ommad kôhhud tühjaks, ja keik, kes nenda teggid, neid hoidis Jummal waenlaſe kulide eeſt ja on praego koddo omma naeſe ja laſte jures; agga need, kes armutumal wiſil waeſe rahwale waewa teggid, neid riſuſid ja nende maead ârra pôlletaſid, leidſid omma ſurma, ſeſt Jummala arm ei olnud nendega.

Olle ma peal, mis ſa olled,
Kus ſa lââd ehk kuſt ſa tulled,
Jummal kuleb waeſte heâle,
Hallastab ka nende peale!
Ârra te ſa wallatuſt,

Siis sa leiad hallastust!
Olle soldat, olle üllem,
Tallomees ehk muido allam
Heida armo teise peale,
Jummal kuleb siis so heäle,
Kui sa häddas appi hüad,
Söa hirmus ello püad.

Üks sönna meie önsa Keisri Nikolai auuks.

Meie önnis keiser Nikolai olli omma ello aeal julge, tark ja hea süddamega mees, kes hea ja kurja wahhel teadis iggal aeal wahhet tehha; Jummalat kartis ja ommad allamad armastas, kui üks öige armas issa ommad lapsed armastab. Temma önsa mällestuseks tahhan teile ühte tükki räkida, mis temma ja ühhe soldati wahhel sündinud:

Ühhel lihhawötte ehk üllestöusmise pühha hommikul astus keiser ommast paleest wälja ja kui ukse ette astus, terretas temma sedda ukse-hoidjat soldatit ja ütles: „Terre! terre! mo poeg! Kristus on surnust ülles töusnud!“ — Soldat kostis: „Se ei olle tössi!“ — Keiser ütles jälle: „Kristus on surnust ülles töusnud!“ — Soldat kostis: „Se ei olle tössi!“ — Selle peale ütles keiser: „Olled sa joobnud woi mis se on, mis sa rägid: Kristus on surnust ülles töusnud!“ — „Se ei olle tössi!“ kostis soldat. — Selle peale küssis keiser: „Ütle mulle, kes ja mis mees sa olled? Soldat kostis: „Aulinne suur keiserlik Majestät, ollen üks juda mees.“ — Keiser pöris ümber, naeris ja läks ärra.

Ei juda ussul' polle Ta
Jo mitte hauast töusnud ka,
Waid üksi ristirahwa eest
Sai surma, töusis haua seest!

Jutto jätkud.

Noormees Jurri olli rikka Hantso jure kutsutud lõunat wötma. Kui ollid sönud, töi

perre tüttar Mai kaardid wälja ja ön weddas ka nenda, et Jurri Maiega kokko said mängima. Kui Jurri ja Mai nüüd sure önnega wõitsid ja teiste käest paljo wõitsid, hüdis Jurri sure römo pärrast: „Oh sa kallis aeg! nisugguse sea-önnega polle ma weel enne mitte kokko sanud.“

„Mis need perlid makswad?“ küsis üks illus tüttarlaps poe selli käest. — „Paljast üks musso!“ kostis sel. — „Se on hea,“ kostis tüttarlaps, „kirjutage sedda wõlga, omma ramatusse, kül ma sadan sedda omma wanna kõgi naesega ärra, mis peale ma agga siis wiitungi pallun, kui se on selletud!“ pöris ümber ja läks uksest wälja.

Üks ihnus ja sitke issa, kes isse ei raatsind süa ja ka omma lapsi nälgas piddas, küsis kord sõma aegas omma 10aastase poea käest: „Misseks tahhad sa üks kord sada?“ „Peaks ma kõhto korra täis sama!“ kostis poeg.

Ühhe kingiseppa poisi käest, kes saggedaste perremehhe käest peksa sai, küsis naabrimees: „Kuida maitsewad need kõwwad lopsud ja mis tundmist andwad need ihhule, mis ma nään sulle wälja jaggatawad?“

„Oh Jummal!“ hüdis pois, „sedda ei jõua kegi teisele ärra selletada, waid peab iggaüks isse maitsma, siis on selge arro käes.“

Üks sullanemees olli loosiga paljo rahha wõitnud ja tahtis ka teiste rikka meestega sõbrust piddada ja küsis ühhe hea sõbra käest nõu, kuida sedda piddi teggema. Sõbber kostis: „Panne uus must kuub selga ja pea isse omma su, siis auustab sind igga mees. Aead sa agga kõrget jutto, olled uhke ja sureline, siis paistab jälle sullane so kukrust wälja.

Üks wanna naesterahwas kulis, kui uut kirrikokella hellistati ja ütles omma mehhele: „Selle kellal on wägga penikene ja maddal

heal!“ — „Lass' ta agga olla!“ kostis mees, „kui ta üks kord ni wannaks saab kui sinna, kül ta siis kollemine ja waljemine hüab!“

Ühhe koli poisi käest küssiti: „Kust sa sedda tunned et üks innimene narriline on?“ „Sest!“ kostis pois, kui kegi nisuggused küssimised ülles panneb!“

Noormees aeas tüttarlapse ees mönda halpi jutto, isse ennast kiites. Tüttarlaps kostis: „Sinnul on üks pissukene ja penikene kidowäärt möistus!“ — „Kuidas sa sedda arwad?“ — „Noh köik mis pissukene ja penikene on, on kenna: pissukene mees, pissukene möistus.“